

Vahvis- tamme lähipal- veluja!

Keskustan aluevaaliohjelma
2022

Vahvistamme lähipalveluja!

Aluevaalit ovat Suomelle linjavaalit meille jokaiselle tärkeistä sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palveluista. On aika rakentaa tasa-arvoisempaa Suomea.

Keskustan ratkaisu lähipalveluiden vahvistamiseksi rakentuu kolmesta tekijästä.

1. *Jokaiseen kuntaan vähintään yksi sosiaali- ja terveysasema.*

2. *Parempi työarki ja työpaikka henkilöstölle.*

3. *Yhdellä yhteydenotolla oikea-aikaiseen hoitoon.*

Keskustan vaihtoehto:

- *turvaa lähipalvelut*

Jokaisessa kunnassa pitää olla vähintään yksi sosiaali- ja terveysasema, josta lähipalvelut saa sujuvasti ja nopeasti. Palvelupisteiden tarjoamat palvelut voivat olla erilaisia riippuen alueen ihmisten tarpeista.

Terveydenhuollossa lähipalvelut ovat tärkeä keino purkaa ja ennaltaehkäistä hoitojonojen syntymistä. Jokainen ikäihminen Suomessa saa omalla alueellaan inhimillisen ja laadukkaan hoivan, asuu hän sitten hoivakodissa tai kotona.

- *edistää terveyttä ja hyvinvointia*

Palvelut tukevat hyvinvointia. Hyvinvointialue vastaa kokonaisvaltaisesti ihmisten terveyttä ja hyvinvointia edistävästä palveluista yhteistyössä kuntien, alan yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. On tärkeää, että jokainen ottaa vastuuta omasta ja läheistensä hyvinvoinnista jo hyvissä ajoin ehkäisten mahdollisia sairauksia.

- *yhdistää sosiaali-, terveys- ja pelastuspalvelut*

Ensihoidon ja pelastuslaitoksen yhteistyön tulee olla saumatonta ja sujuvaa. Uudistuksessa on turvattava sopimuspalokuntien toimintaedellytykset. Yhtään paloasemaa ei pidä lakkauttaa.

- *parantaa henkilöstön saatavuutta ja työhyvinvointia*

Työolot, johtaminen ja mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön lisäävät henkilöstön työssä jaksamista ja hyvinvointia sekä alan houkuttelevuutta. Lääkäreiden, hoitajien ja muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten saatavuus paranee, kun pystytään tekemään tiimityötä, tarjoutuu nykyistä enemmän etenemis- ja koulutusmahdollisuuksia ja jokainen pääsee kehittämään omaa työarkeaan. Digitalisaatio helpottaa osaltaan työtä ja korvaa rutiinitehtäviä.

- *kehittää ja rakentaa tulevaisuutta*

Terveysteknologia tarjoaa uusia tapoja ja myös sosiaali- ja terveyspalveluihin. Digitalisaatio ja liikkuvat palvelut lisäävät mahdollisuuksia saada palveluja yhä lähempää, jopa kotisohvalta. Kotiin tuotavat hoito-, turva- ja hoivapalvelut tukevat kotona-asumista pitempään. Hyvinvointialueet tarjoavat sosiaali- ja terveysalan yrityksille viitealustan.

- *yksinkertaistaa hallintoa ja vakauttaa julkista taloutta*

Vastuu palveluista siirtyy nykyisiltä 200 sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiolta 21 hyvinvointialueelle ja Helsingin kaupungille. Vaaleilla valittavat päättäjät vastaavat osaltaan palvelujen kehittämisestä ihmisten parhaaksi jokaisella alueella siten, että palveluja saa myös pienissä ja syrjäisissä kunnissa.

Uudistuksella voidaan hillitä kustannusten kasvua. Vaikuttavuus tuo säästöjä. Siksi kustannuspaineita hillitään parhaiten panostamalla lähipalveluihin, nopeaan palveluihin pääsyyn ja sairauksien ennaltaehkäisyyn.

- *on ensi askel kohti todellista maakuntien Suomea*

Keskustan tavoitteena on mahdollisimman pian toteutuva aito ja nykyistä laajempi kansanvaltainen maakuntahallinto. Valtaa on siirrettävä ministeriöistä ja muusta valtionhallinnosta lähemmäs suomalaisia.

1. Sosiaali- ja terveydenhuollon asema joka kuntaan

Keskusta lupaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa palvelut tuotetaan ihmislähtöisesti ja lähellä palvelujen tarvitsijoita. Palvelut luovat työpaikkoja vaikuttaen jokaisen alueen elinvoimaan.

Sosiaali- ja terveystalvelujen keskittäminen säästöjen hakemiseksi voi joistakin tuntua houkuttelevalta. Keskittämisen sijaan Keskusta edistää ihmisten tarpeista lähteviä eheitä hyvinvointialueita ja maakuntia. Kustannuksia laskettaessa pitää huomioida myös asiakkaalle tulevat kustannukset.

Jokaisessa kunnassa pitää olla vähintään yksi sosiaali- ja terveydenhuollon asema, josta ihminen saa lähipalveluja. Palveluja on oltava saatavilla laajasti kaikissa isoimmissa taajamissa ja kaupunginosissa. Jokaisen on voitava luottaa siihen, että apua saa, kun sitä tarvitsee.

Terveydenhuollossa lähipalvelut ovat tärkeä tapa purkaa ja ennaltaehkäistä hoitojonojen syntymistä. Erityisesti koronan vuoksi mm. lastenneuvolatarkastuksia ja hammashuollon vuositarkastuksia jäi runsaasti toteuttamatta. Samoin peruttiin kiireettömiä leikkauksia ja vastaanottoaikoja. Palveluketjut on rakennettava niin, ettei vastaavaa hoitovelkaa pääse enää

syntymään. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen ja hoitotakuun toimeenpano varmistavat yhdessä, että jatkossa kiireettömään hoitoon pääsee viikon sisällä ja mahdollisimman lähellä kotia.

Asiakkaan hoidontarve määrittellen ensimmäisen käynnin tai yhteydenoton perusteella, minkä mukaan on päästävää oikea-aikaisesti hoitoon. Hoitopolun on oltava kunnossa perusterveydenhuollosta erikoissairaanhoidon sosiaalipalveluja unohtamatta. Se on sekä ihmisen että yhteiskunnan kannalta järkevää. Yhteistyön eri sektoreiden välillä on oltava joustavaa ja monen suuntaista. Asiakkaan ei enää tarvitse kääntyä eri organisaatioiden puoleen, kun yksi yhteydenotto riittää.

Lähipalvelujen turvaamiseksi tarvitaan uusia toimintatapoja ja kehittämistä. Joustavammat sosiaali- ja terveystalvelujen aukioloajat, ilta- ja viikonloppuvastatootot sekä digitaaliset palvelut tuovat palvelut kaikkien ulottuville.

Jokainen ikäihminen Suomessa saa omalla alueellaan inhimillisen ja laadukkaan hoivan, asuu hän sitten hoivakodissa tai kotona. Ikääntyneille ihmisille on kehitettävä myös uusia asumismuotoja kodin ja laitospäisen asumisen väliin lähipalveluna. Esimerkiksi perhehoidosta ja tuetusta asumisesta on saatu hyviä kokemuksia. Jokaiselle ikäihmiselle on taattava vähintään yksi lämmin ateria päivässä. Ruuan

on oltava monipuolista ja terveellistä ja kotimaista lähiruokaa aina kun mahdollista.

Yrittäjämysteinen maakunta pärjää ja heijastaa elinvoimaa asukkailleen ja yrityksilleen. Keskusta kannattaa sosiaali- ja terveystalan yrittäjien roolia palvelutuotannossa. Yksityiset palvelutuottajat toimivat hoitojonojen purkajina ja tehokaina sparraajina julkisille palveluille.

Yksityiset ja julkisomisteiset yritykset sekä kolmas sektori täydentävät julkisen sektorin palveluja esimerkiksi palveluteleillä ja henkilökohtaisella budjetoinnilla. Tämä mahdollistaa myös pienille ja keskisuurille hoito- ja hoiva-alan yrityksille ja järjestöille palvelujen tarjoamisen tasaveroisesti isompien rinnalla.

Hankintojen suunnitelmallinen kehittäminen on hyvinvointialueen ja yrittäjien yhteistä työtä oman maakunnan, sen asukkaiden ja yrittäjien hyväksi. Kaikissa hankinnoissa on osattava ostaa läheltä ja huomioida paikallinen yritystoiminta. Hyvinvointialueiden on tehtävä ruokahankinnat kotimaista lähiruokaa painottaen.

Ensihoidon ja pelastuslaitoksen sekä poliisin ja rajavartiolaitoksen yhteistyön tulee olla saumatonta. Näin lisätään turvallisuutta, turvataan palveluja ja pidetään vasteajat kohtuullisina myös harvaan asutuilla ja syrjäisemmillä alueilla. Uudis-

tuksessa on turvattava sopimuspalokuntien olemassaolo ja toimintaedellytykset. Sopimuspalokunnat ovat tärkeä osa sisäistä turvallisuutta ja pelastustoimen järjestämistä.

Ihmisillä on jatkossakin vapaus valita. Asiakas voi valita oman sosiaali- ja terveystalveksen entistä joustavammin oman hyvinvointialueen sisällä esimerkiksi työ- tai opiskelupaikkaan paremmin soveltuvaksi. Erikoissairaanhoidon osalta mahdollisuus valita hoitopaikka yhteistyössä hoitavan lääkärin kanssa kaikkialta Suomessa säilyy ennallaan.

Vaativin erikoissairaanhoidon kootaan riittävän isoihin yksiköihin palvelun hyvän laadun ja erityistä osaamista vaativan henkilöstön takaamiseksi.

Uudistuksessa tulee turvata kielellinen tasa-arvo palveluissa ja hallinnossa suomen, ruotsin ja eri saamen kielten osalta.

2. Sujuvaa yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen

Ihmisillä pitää olla mahdollisuus edistää omaa ja läheistensä hyvinvointia. Lähipalvelujen tehtävä on tukea tätä. Kolmannen sektorin järjestöillä on tärkeä rooli edistää ihmisten hyvinvointia ja toimia vertaistukena.

Ennaltaehkäisevät toimet parantavat ihmisten elämänlaatua. Ne ovat järkeviä myös yhteiskunnan kannalta.

Ennaltaehkäisevään työhön, toimivaan ja helposti saavutettavaan perusterveydenhuoltoon sekä sosiaalipalveluihin panostaminen siirtää raskaampien palvelujen tarvetta myöhemmäksi tai ehkäisee niiden tarpeen kokonaan.

Lasten, nuorten ja perheiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on oltava tarjolla myös kunnan sivistystoimen palvelujen yhteydessä. Palvelujen on jalkauduttava kotiin, varhaiskasvatukseen ja kouluun. Oikea-aikainen ja varhainen tuki sekä vahvat kotiin tuotavat palvelut ja perhetyö vähentävät lastensuojelun ja erityispalvelujen tarvetta. Lapsiperheiden on tarvittaessa saatava konkreettista apua arkeen esimerkiksi palveluseteliä hyödyntäen.

Hyvinvointialueet ja kunnat luovat mahdollisuuksia hyvinvoinnin edistämiseen yhteistyössä yritysten, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Keskustalle on tärkeää, että myös asukkaat, yritykset ja yhteisöt pääsevät vaikuttamaan ja osallistumaan hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen ja kehittämiseen.

3. Henkilöstö mukaan työyhteisöjen kehittämiseen

Terveyden- ja sairaanhoidon sekä sosiaalitoimen sektoreilla sekä pelastustoimessa on koko ajan kasvava kysyntä ammattitaitoisesta henkilöstöstä. Alan houkuttelevuudesta ja pitovoimasta on huolehdittava yhteistyössä kuntien kanssa. Koko maan kattava koulutus, kilpailukykyinen palkka ja hyvät työolot sekä kannustavuus ovat tähän toimivia keinoja. Tarvitsemme myös ulkomaista osaavaa työvoimaa turvaamaan riittävän sosiaali- ja terveydenhuoltoalan henkilöstön määrän.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa pitää noudattaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa ja hallintoa sekä avointa vuoropuhelua ja yhteistyötä. On oikeutettua vaatia parempaa johtamista. Näin edistetään työntekijöiden hyvinvointia. Tarvitaan jatkuvaa koulutusta, osaamisen vahvistamista ja ohjausta. Keskusta edistää hyvinvointialueita perheystävällisinä ja joustavina työpaikkoina henkilöstön erilaiset elämäntilanteet huomioiden.

Lupaamme lisää panostuksia omaishoittoon. Jotta omaishoitajat voivat käyttää heille kuuluvia vapaapäiviä, tulee hoidettavalle olla tarjolla turvallinen sijaishoitaja tai -hoitopaikka. Perhehoitoa on kehitettävä, jotta sitä käytettäisiin nykyistä enemmän sijaishoitomuotona. Perhehoito voidaan järjestää joko hoitajan tai hoidettavan kodissa.

4. Teknologiset ratkaisut helpottamaan palvelujen järjestämistä

Tiede, teknologia ja digitalisaatio luovat uusia mahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottamiseen ja toteuttamiseen. Tutkimustietoa ja käytännön kokemuksia on hyödynnettävä hoidon ja hoivan saatavuuden ja saavutettavuuden edistämiseksi.

Palvelut eivät ole pelkästään paikkaan ja aikaan sidottuja. Perinteisten fyysisten palvelujen lisäksi palvelujen tuotannossa tulee hyödyntää monipuolisesti uutta teknologiaa. Myös asiakkaan luo tai lähelle vietäviä liikkuvia palveluja kehitetään.

Monipaikkainen elämäntapa lisääntyy. Palveluja suunniteltaessa pitää ottaa huomioon ihmisten elämä useammassa paikassa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja on pystyttävä hyödyntämään nykyistä joustavammin.

Koko maassa ja kaikilla hyvinvointialueilla on kehitettävä potilastietojärjestelmiä siihen suuntaan, että ne toimivat entistä paremmin yhteen. Se parantaa hoidon jatkuvuutta ja potilasturvallisuutta sekä auttaa suuntaamaan voimavaroja ihmisten parhaaksi.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut muodostuvat yhteistyössä yritysten ja järjestöjen kanssa. Palvelumuotoilu tai teknologian ja tiedon uudenlainen hyödyntäminen vaativat onnistuakseen mahdollisuuden toteuttaa innovaatioita käytännössä. Hyvinvointialueet tarjoavat sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille viitealustan, jolla toimia.

8

5. Kevyempi hallinto parantaa palveluja ja vahvistaa taloutta

Uusien hyvinvointialueiden myötä sosiaali- ja terveyspalvelujen hallinto yksinkertaistuu, kansanvaltaistuu ja tulee läpinäkyväksi. Nykyisen noin 200 sosiaali- ja terveydenhuollon organisaation vastuu palveluista siirtyy 21 alueelle ja Helsingin kaupungille.

Palvelujen järjestäminen ja rahoitus kulkevat käsi kädessä koko hyvinvointialueella. Tämä vähentää ihmisten pompottelua ja hyppyyttämistä sekä kustannusten siirtämistä toisten kannettavaksi. Vaikuttavuus tuo säästöjä. Siksi kustannuspaineita hillitään parhaiten panostamalla lähipalveluihin, nopeaan palveluihin pääsyyn ja ennaltaehkäisyyn.

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on erilaiset, toisiaan täydentävät tehtävät. Ne ovat toistensa kumppaneita, rinnakkaisia ja yhdenvertaisia toimijoita. Hyvinvointialueen ja kuntien välinen yhteistyö on välttämätöntä erityisesti lasten ja nuorten palveluissa sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä ja työnjakoa tarvitaan aiempaa enemmän.

Palvelujen järjestämisessä pienten ja syrjäisten kuntien päätösvalta tulee turvata, jotta voidaan välttää lähipalveluiden keskittäminen suuriin asutuskeskuksiin. Alueellinen tasa-arvo hyvinvointialueen

ja kuntien sisällä turvataan esimerkiksi edellyttämällä 2/3 määräenemmistöä palveluverkkoa koskeissa päätöksissä. Asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa käytetään lautakuntia ja muita toimielimiä. Näin taataan laajempi kansanvalta ja ihmisten osallistuminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus vaikuttaa merkittävästi kuntien tuleviin tehtäviin ja talouteen. Valtion on turvattava hyvinvointialueille riittävät resurssit palvelujen järjestämiseksi. Uudistuksen myötä kunnat eivät saa joutua taloudellisiin vaikeuksiin eikä ihmisille saa syntyä kohtuuttomia lisäkustannuksia.

Hyvinvointialueiden tulee ottaa vastuulleen nykyisten palvelujärjestäjien kiinteistöt pitkäaikaisin sopimuksin, ei pelkästään kolmen vuoden suoja-ajaksi. Kiinteistöjä ei voida jättää kuntien taseisiin niiden tahdon vastaisesti. Kunnille on maksettava kiinteistöistä asianmukainen, vähintään niiden tasearvoa vastaava korvaus.

9

6. Tämä on vasta alkua – Vahvistetaan ja laajennetaan maakuntien omaa päätös- valtaa

Näin isossa uudistuksessa on edettävä vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa hyvinvointialueiden vastuulle tulevat sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimi.

Tulevaisuudessa maakunnan tehtäviä on laajennettava. Keskustan tavoitteena on mahdollisimman pian toteutuva aito ja itsenäinen maakuntahallinto, jossa maakunnille osoitetaan laajaa päätäntävaltaa niitä itseään koskevissa asioissa. Alueen ihmisten on päästävä mukaan heitä koskevaan päätöksentekoon.

Siksi valtaa on siirrettävä ministeriöistä ja muusta valtionhallinnosta lähemmäs ihmistä asioissa, joissa monialainen kansanvaltainen ohjaus tuo lisäarvoa. Nämä ovat tehtäviä, joiden hoitoon liittyy harvintavaltaa. Maakuntien korkeimpana päätöksentekuelimenä toimii suoralla kansanvaalilla valittu maakuntavaltuusto.

Maakuntiin siirretään nykyisten maakunnan liittojen tehtävät, kuten aluekehitystehtävät, edunvalvonta, maakuntakäyttövoitus ja valtionhallinnon alueilla olevat elinkeinojen ja yritystoiminnan edistämi-

seen liittyvät tehtävät. Liikenteen kehittämistehtävät ja ympäristönsuojelu ovat asioita, joista pitää voida päättää alueen tarpeiden ja näkemysten mukaan kunnissa ja maakunnissa.

Maakunnat ovat erilaisia. Asiat tunnetaan parhaiten lähellä. Lainsäädännön pitää jättää tilaa joustavuudelle palvelujen järjestämiseksi alueiden kannalta tarkoituksenmukaisesti. Maakuntien on voitava soveltaa lainsäädäntöä niitä itseään koskevat paikallisissa kysymyksissä ministeriöiden ja muun keskuhallinnon sanelun sijaan. Ahvenanmaan itsehallinnollisesta maakunnasta on sen erityisasemasta huolimatta paljon opittavaa luotaessa maakuntahallintoa manner-Suomeen ja vahvistettaessa maakuntien omaleimaisuutta ja kunkin omaa identiteettiä.

Maakuntaverotuksen käyttöönottoa arvioidaan siinä vaiheessa, kun maakuntien tehtäväkenttää laajennetaan. Tulevaisuuden maakuntien tehtävien lisääminen ei saa vähentää kuntien tehtäviä niiden tahdon vastaisesti. Mikäli maakuntaverotus otetaan käyttöön, verotuksen kokonaistaso ei saa nousta. Maakuntaveron taso olisi toteutuessaan niin pieni, että se ei tasaisi alueiden välisiä eroja.■